

Presentació

Josep Gifreu i Lluís Jofre
Coordinadors

La reflexió sobre el ciberespai es fa progressivament present entre els sectors socials més diversos, que experimenten en la seva vida l'impacte de les noves tecnologies de la informació, de les comunicacions i de la digitalització. La sensació que un nou espai s'està estructurant al tombant de segle i que pot estructurar en bona part la civilització del segle XXI, causa alhora inquietud i esperances, tant en la vida quotidiana, com en els cercles intel·lectuals més sensibles al tema. Aquest nou espai, que anomenem *ciberespai*, es presenta i es postula com el nou hàbitat universal, capaç d'oferir un camp infinit d'oportunitats de tot ordre: de relació, de convivència, de treball, de creació, d'intercanvi, d'identitat, de negoci.

Aquest espai, generat sobre la base immaterial de bits i de vies de transmissió i d'exploració, es troba en la seva primera fase d'exploració i de colonització. El segle que comença veurà com avança aquesta nova fase de colonització del planeta i com anirà quedant remodelat, a partir de les modalitats i orientacions fonamentals que imposaran els nous colonitzadors. De moment, la voluntat de colonització del ciberespai es va fent patent arreu, però sobretot als països més rics i avançats tecnològicament, que veuen en el control del nou espai una oportunitat fabulosa d'expansió i de consolidació de la seva posició dominant. Però, també des dels països i sectors socials més marginats, s'albiren noves possibilitats de desenvolupament, d'educació, d'organització, de cooperació, gràcies als recursos derivats del ciberespai.

Així, veiem com aquesta voluntat de colonització del ciberespai està fent emergir ja arreu del món projectes de tota mena, empreses, línies de treball, iniciatives de cooperació, d'educació, de creació, de recerca, impensables fins a l'adveniment del ciberespai. Internet il·lustra bé l'amplitud i la profunditat dels canvis que la nova societat de la informació introdueix en tots els nivells de vida i d'acció arreu del món.

La reflexió sobre l'abast, l'orientació, els problemes, les potencialitats o els valors, en qüestió d'aquesta fase de la colonització humana, hauran d'acompanyar des d'ara el desplegament de la gran majoria d'àmbits del saber i de les pràctiques socials i culturals. Ja res no és aliè a la irrupció del ciberespai. Per això, la reflexió sobre el ciberespai comporta una exigència bàsica

d'interdisciplinarietat. La seva condició d'espai de vida i de relació, a més de la condició d'objecte científic o tecnològic, exigeix una aproximació transversal i multidisciplinària.

En aquesta línia apuntada, l'Institut d'Estudis Catalans, en el marc del programa d'organització anual de jornades científiques, cregué oportú de dedicar les Jornades de 1999 a una reflexió interdisciplinària sobre l'impacte de les noves tecnologies de la informació i de les comunicacions en els diferents camps del saber i de la creació. El títol de les Jornades, «La colonització del ciberespai», indica d'entrada el sentit preferent que es volgué imprimir a la reflexió. Més que una pura descripció del fenomen o una previsió futurista de canvis més o menys espectaculars, les Jornades preferien incidir sobre avaluacions del canvi a curt termini i valoracions d'aspectes qualitatius en aspectes clau com qualitat de vida, noves formes de creació, expressió de les identitats, perspectives en l'educació o nous reptes ètics, jurídics i polítics.

Les Jornades, que se celebraren a Barcelona (18 i 19) i a Palma de Mallorca (22 i 23) el novembre de 1999, reuniren prestigiosos experts, investigadors i professionals d'Europa i d'Amèrica, que exposaren les seves aportacions al llarg de tres sessions temàticament diferenciades. Cada una de les sessions s'obria amb una ponència principal i era seguida d'una taula rodona amb tres ponents més. La primera sessió es dedicà a l'avaluació de l'estat actual de les infraestructures que permeten el desenvolupament de la societat de la informació (Sessió I: Infraestructures i societat de la informació). La segona se centrà en l'anàlisi i l'avaluació d'aspectes rellevants de l'impacte social de les noves tecnologies (Sessió II: Impacte en la societat). I la tercera sessió tancà la reflexió tot obrint camps d'exploració i desplegament del ciberespai en els terrenys de la creació artística i de la fruïció estètica (Sessió III: Creativitat en l'era digital).

Aquesta edició presenta les ponències dels experts i investigadors invitats per l'IEC segons l'ordre en què foren exposades durant les Jornades. Al final, s'adjunta també un document, titulat «Decàleg Barcelona-Palma per al ciberespai», que els ponents, a proposta dels coordinadors, debateren i assumiren com a programa de principis compartits sobre una adequada concepció del ciberespai, i que incloem com a material de reflexió.

L'IEC i els coordinadors de les Jornades volem expressar el més sincer agraïment als ponents de les Jornades sobre «La colonització del ciberespai» per la seva contribució a la reflexió i al debat. I fem extensiu també el reconeixement a les entitats col·laboradores, l'Obra Social i Cultural de la Caixa de Balears «Sa Nostra», la Fundació Caixa de Sabadell i la Universitat de les Illes Balears.